

PEROBA ROSA / CRVENA PEROBA

UDK: 674.031.937.32

NAZIVI

Peroba rosa trgovački je naziv drva skupine vrsta botaničkog roda *Aspidosperma* Mart. & Zucc. iz porodice *Apocynaceae*. U toj se skupini najčešće nalazi vrsta *Aspidosperma polyneuron* Muell. Arg.

Boja peroba drva često služi kao lokalni trgovački naziv drva. Na primjer, peroba reta ima uočljive crne pruge; peroba miuda je crvena, s tamnijim mrljama; peroba peca je bijelo drvo; peroba rajada je svjetlocrvene boje, sa svijetlim, gotovo zlatnim mrljama, a peroba revesa ima teksturu sličnu ptičjem javoru.

Trgovački naziv vrste *Aspidosperma polyneuron* jest peroba rosa (Brazil, Njemačka, Velika Britanija); peroba rose (Francuska); palo rosa (Argentina); amarello, armogoso, buchiero, muirajussara, peroba grauda rosa (Brazil); red peroba (Velika Britanija).

NALAZIŠTE

Stabla crvene perobe rastu u Južnoj Americi te u istočnom i južnom Brazilu, a rasprostranjene su i dalje, do Paragvaja i Sjeverne Argentine. Nalazimo je u tropskim nizinskim kišnim šumama, na nižoj razini elevacije, do 1400 metara nadmorske visine, gdje se pojavljuje u zajednici s cedrom (*Cedrus Trew*), palisandrom (*Dalbergia nigra* (Vell.) Benth.) i ostalim vrstama roda *Aspidosperma* Mart. & Zucc.

STABLO

Crvena peroba u svojoj domovini naraste od 30 do 35 metara, dužina njezina čistog debla doseže od 15 do 20 metara, a prsni joj je promjer (0,8)1,3 do 1,5 metara. Deblo je pravilnoga, cilindričnog oblika.

DRVO

Makroskopska obilježja

Drvo crvene perobe jedričavo je. Srž mu je žućkastosmeđa, narančasta do ružičastocrvena, često nejednolično crvenkasta do ljubičastosmeđa. Stajanjem potamni. Bjeljika je uska, žućkasta do žućkastobijela. Drvo je rastresito porozno. Granica goda jasno je vidljiva. Pore i drvni traci uočljivi su pod povećalom. Drvo je fine strukture i pretežito pravilnog toka vlakana.

Mikroskopska obilježja

Traheje su pojedinačno raspoređene, rjeđe se pojavljuju u parovima ili u malim skupinama. Promjer traheja iznosi 12...30...50 mikrometara, a gustoća im je 80...100...115 na 1 mm² poprečnog presjeka. Volumni udio traheja iznosi oko 24 %. Traheje su često ispunjene tilama.

Aksijalni parenhim perobe je apotrahealan, tangentnog rasporeda. Volumni je udio aksijalnog parenhima oko 1 %.

Drvni su traci perobe homocelularni, visine 70...270...500 mikrometara, odnosno do 10 stanica visoki, a širina im je 32...42...49 mikrometara, odnosno od 1 do 2 – 3 stanice. Gustoća drvnih trakova je 8...10...11 na 1 mm. Volumni udio drvnih trakova iznosi oko 17 %. U drvnim tracima i aksijalnom parenhimu ima kristala. Drvna su vlakanca perobe libriformska, odnosno vlaknaste traheide. Dugačka su 700...1000...1250 mikrometara. Debljina staničnih stijenki vlakana iznosi 1,75...3,2...4,2 mikrometara, a promjer lumena 1,5...3,7...8,4 mikrometara. Volumni je udio vlakana oko 58 %.

Fizička svojstva

Gustoća standardno suhog drva, ρ_0	700...740 kg/m ³
Gustoća prosušenog drva, ρ_{12-15}	750...800 kg/m ³
Gustoća sirovog drva, ρ_s	900...1100 kg/m ³
Poroznost	Oko 55 %
Radijalno utezanje, β_r	3,8...5,0 %
Tangentno utezanje, β_t	7,2...9,0 %
Volumno utezanje, β_v	11,2...14,2 %

Mehanička svojstva

Čvrstoća na tlak	oko 56 MPa
Čvrstoća na savijanje	oko 86 MPa
Čvrstoća na smik	oko 17,5 MPa
Tvrdoća (prema Janki), paralelno s vlakancima	oko 93 MPa
Tvrdoća (prema Janki), okomito na vlakanca	oko 78 MPa

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo se dobro strojno i ručno obrađuje. Dobro se blanja i tokari. Blanjane su površine vrlo glatke. Dobro se lijepi i politira. Bruševina nastala obradom drva perobe, prema navodima iz literature, karakterizirana je kao nadražujuća. Najčešće su pojave iritacija očiju, kože i dišnih organa te nazalni i astmatični simptomi. Svježe drvo uzrokuje znatno jače reakcije, dok prosušeno drvo ima bitno smanjenu toksičnost.

Sušenje

Grada se sporo suši. Sušenje treba provoditi pažljivo kako ne bi došlo do njegova vitoperenja, iskrivljavanja i kolapsa.

Trajnost i zaštita

Prema normi HRN 350-2, 2005, srž drva vrlo je otporna na gljive truležnice (razred otpornosti 1) i srednje otporna na termite (razred otpornosti M). Srž je slabo permeabilna (razred 3).

Prema normama, može se upotrebljavati i bez kemijske zaštite u razredu opasnosti 4 (u dodiru sa zemljom ili vodom).

Uporaba

Od drva crvene perobe izrađuju se furnir, namještaj i dijelovi namještaja, parket, drvene intarzije, stolarsko drvo, a upotrebljava se i za izradu skulptura i noževa od drva te za građevinske drvene konstrukcije na otvorenome.

Sirovina

Drvo na tržište dolazi u obliku trupaca i piljenica različitih dimenzija.

Napomena

Drvo crvene perobe ne nalazi se na popisu ugroženih vrsta međunarodne organizacije CITES. No međunarodna organizacija IUCN Red List crvenu je perobu uvrstila na popis ugroženih vrsta zato što se populacija tog drveća zbog izumiranja i pretjerane eksploatacije u posljednje tri generacije smanjila za više od 50 %.

Drvo ostalih vrsta roda *Aspidosperma* sličnih je svojstava, a tih vrsta ima oko 70.

Literatura

1. Richter, H. G.; Dallwitz, M. J. (2000 onwards): „Commercial timbers: descriptions, illustrations, identification, and information retrieval“. In English, French, German, and Spanish. Version: 4th May 2000. <http://bio-diversity.uno.edu/delta/>
2. Wagenführ, R.; Scheiber, C., 1974: HOLZATLAS, VEB Fachbuchverlag, Leipzig, 261-262.
3. ***1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
4. ***<http://tropix.cirad.fr/FichiersComplementaires/EN/America/ARARACANGA.pdf> (preuzeto 7. lipnja 2015.).

prof. dr. sc. Jelena Trajković
doc. dr. sc. Bogoslav Šefc